

'Het leven

In gesprek met Kees Hardeman, man met overtuiging

hier houdt

Tekst: Johan Timmer

een keer op'

5

Kees Hardeman, 90 jaar, vitaal en goedlachs, is nog helemaal bij de tijd. Het duurt even voor de voordeur opengaat, zo snel is hij niet meer. Boer was hij, zijn hele leven. Hij begon hier op een klein gemengd bedrijf, bij een boerin die een knecht zocht nadat haar broer, die samen met haar de boerderij runde, was overleden. Na de oorlog pachtte hij de boerderij, en daarna kocht hij hem. Hij is er niet meer weggegaan.

'In mijn hart ben ik nog boer. Als ik mijn leven weer zou mogen overdoen, dan zou ik het graag net zo doen, als boer, met mijn vrouw en mijn gezin. Ik ben dankbaar dat het gegaan is zoals het ging. Best zorgen gehad, maar toch. Toen ik negen was, overleed mijn moeder aan longontsteking. Ze liet 10 kinderen na, de jongste negen maanden. Ik had een heel goede moeder, al heb ik haar maar kort gekend, we hebben het goed gehad, heel arm, en toch goed. Mijn vader werkte op de wolfabriek, hij moest het geld verdienen. Hij is hertrouwd, en er kwamen nog drie kinderen bij, we waren toen met ons dertienen. Ik wilde altijd graag boer worden, maar mijn vader wilde me op de fabriek, mijn

De kippen hebben het niet gezegd tegen me, maar ze hebben het goed gehad.

Kees Hardeman

“... de Here Jezus zal ik in ieder geval ontmoeten ...”

broers werkten daar ook. Ik stribelde niet tegen, ging naar de fabriek, toen ik 14 was.

In de oorlog werkte ik op de fabriek, maar de arbeiders moesten naar Duitsland. Mijn vader zei: 'Ga maar bij de boer werken, dan zit je bij de voedselvoorziening en hoef je niet weg.' Dat is gelukt. Ik was bij verschillende boeren als knecht geweest, maar toen overleed hier de boer, zijn ongetrouwde zus bleef alleen achter.

Toen ik hier kwam was het een klein gemengd bedrijf, twee koeien, vier varkens en 28 kippen, verder bouwland, koren, bieten, aardappels, alles klein.

Toen de oorlog voorbij was, zei de boerin:

'Dit is niks voor een vrouw alleen. Ik hou er mee op.'

'Wat ga je er mee doen?'

'Verhuren.'

'Aan wie dan?'

'Hij weet het zelf nog niet.'

Dat was ik dus. 'Maar ik heb er geen geld voor.'

'Dat wist ik al lang, als je geld beurde, bracht je het thuis: bij jullie zijn 13 kinderen. Ik zal jou helpen.'

Zo ben ik boer geworden, ondanks alles, ik heb er niet eens om gevraagd. De oorlog was voorbij, ik had 28 kippen, overgenomen van de boerin. Die 28 kippen brachten zoveel op dat ik toestemming kreeg om er 450 te houden. Maar hoe krijg ik die groot? Ik had geen geld en ik had al geleend. Maar die 28 kippen brachten genoeg op voor die 450 kippen! Ik begon lef te krijgen. 'Dat gaat goed!' Volgend jaar, 8000 erbij, de kippen waren 'van de bon', dus vrij te koop. Maar dat jaar verloor ik een enorm bedrag, door ziekte onder de kippen. Gelukkig had ik al wat meer koeien en varkens en nog wat bouwland, dat ving de klap op, ik hield het dat jaar vol, maar verdiende niets. Ik had wel geleerd: niet te groot denken. Maar het jaar daarop had ik het verloren bedrag volledig terugverdiend. Ik had een koe meer, en een vrouw! We hebben het samen zo best gehad.

Als boer leef je dicht bij de natuur, dicht bij het leven en de dood, ook van je dieren. God heeft daar alles mee te maken. Ik had een les nodig, daarom stierven mijn kippen. Ik begon echt een beetje lef te krijgen. Anders denk je dat je het zelf kan. Laten we maar afhankelijk blijven. Het is een harde les, maar wel goed voor een mens. Toen ik het later allemaal weer terug kreeg, was ik dankbaar.

Dit is zandgrond, maar er is genoeg gegroeid. Voor de tijd dat ik boer was, ben ik goed met mijn tijd meegegaan. In het begin maakt ik heel goedkope hokken, van die koloniehokken, 40 kippen per hok. Ik zette ze zo'n 25 meter van elkaar in een groot weiland. Een prachtig gezicht als ze 's morgens uitzwermden over het weiland. De kippen hebben het niet gezegd tegen me, maar ze hebben het goed gehad. Het bedrijf is wel intensieve veehouderij geworden, meer kippen, meer koeien en varkens. Het land is allemaal grasland geworden, om de dieren te voeren. Toen mijn zoons het overnamen, ik was 65, hebben ze het veranderd. Het is nu een zorgboerderij. Eerlijk gezegd, ze hebben het beter voor elkaar dan ik.

Ik ben een gezegend mens, mijn kinderen komen om de beurt, ze zorgen goed voor me.

Als je 90 bent, leef je kort bij de dood. Ik ben het hier niet zat, begrijp me goed. Elke zondag hoor ik het en ik lees het in de bijbel, het leven hier houdt een keer op. Je moet niet denken dat ik er niet tegen opzie. Zelfs Jezus was bang voor de dood. Ik sprak onlangs nog iemand die tegen me zei: 'We gaan naar het onbekende.' Dat is waar. Ik weet niet of ik mijn vrouw zal herkennen, ik hoop het, maar de Here Jezus zal ik in ieder geval ontmoeten. En als ik dan met mijn vrouw samen daar mag blijven, dat zal bepaald geen verschrikking zijn.' Zijn ogen glanzen. Hij staat op. Tijd voor een 'koppie thee'.